

De vergeten constructiefout van de euro

Gert Peersman – 01/02/12, 07u59

Gert Peersman is hoogleraar monetair beleid aan de Universiteit Gent.

Artikel in De Morgen anno 2024:

"Duitsland zit in recessiespiraal en overweegt euro te verlaten". "Sinds het zuiden van Europa erin geslaagd is om goedkope wagens met zonne-energie te produceren wil niemand zich nog een dure BMW, Audi of Volkswagen aanschaffen, waardoor de Duitse economie klappen heeft gekregen. Deze schok heeft een neerwaartse spiraal van dalende economische activiteit en stijgende werkloosheid ingezet. Aangezien het begrotingspact afgesloten op de eurotop in 2012 stipuleert dat een structureel begrotingstekort niet meer toegelaten is, had de Duitse regering geen andere keuze dan de gestegen werkloosheidsuitgaven en dalende belastinginkomsten te compenseren met het terugschroeven van overheidsuitgaven en invoeren van nieuwe belastingen. Ambtenaren kregen hun ontslag en autosnelwegen liggen er slecht bij door gebrek aan geld voor investeringen. Ook andere sectoren delen nu in de malaise.

“Budgetdiscipline en herverdeling zijn twee zijden van dezelfde medaille. Het één kan niet zonder het ander in een muntunie ”

Ondernemingen trekken weg bij gebrek aan perspectief. Tot overmaat van ramp blijft de euro appreciëren en kan de ECB de rente niet laten dalen. Dit is geen verrassing. De rest van de wereld is ook tuk op de goedkope Zuid-Europese wagens waardoor de Europese export floreert. Sommige werkloze Duitsers overwegen om naar het Zuiden te verhuizen, maar moeten dit idee laten varen omdat ze de taal niet spreken. Enig pluspunt is dat de slabakkende economie en hoge werkloosheid ervoor heeft gezorgd dat de prijzen en lonen zijn beginnen dalen, waardoor de Duitse economie weer wat competitiever wordt en de export weer begint aan te trekken. Er is op dit gebied echter nog een lange en pijnlijke weg te gaan. Prijzen en lonen dalen niet spontaan en een heroriëntering van de economie kost tijd. Steeds meer mensen pleiten dan ook voor een Duitse exit uit de eurozone. Alleen een devaluatie van de munt kan de economie snel weer competitief maken en de activiteit aanzwengelen."

Begrotingspact

Dergelijk scenario klinkt misschien onwaarschijnlijk maar kan sinds de afgelopen eurotop in om het even welk land van de eurozone voorkomen. De afwezigheid van een begrotingsunie werd aanzien als een constructiefout van de euro en een van de oorzaken van de eurocrisis. Tijdens de afgelopen eurotop heeft men deze

constructiefout rechtgezet met een definitief akkoord over een begrotingspact met strenge begrotingsdiscipline. Terecht. Strikte begrotingsregels horen thuis in een muntunie en zouden een Griekse tragedie kunnen hebben vermeden.

Begrotingsdiscipline is echter slechts een van de twee pijlers van een begrotingsunie zoals deze gedefinieerd wordt in de context van een muntunie. Het ontbreken van de tweede pijler, een budgettair herverdelingsmechanisme, zaait meteen de kiemen voor bovenstaand scenario en een volgende crisis.

Aangezien lidstaten van een muntunie niet meer autonoom geld kunnen drukken als ultieme wapen om hun schulden terug te betalen, worden ze extra kwetsbaar voor speculatie bij oplopende schulden. Dit kan men vermijden door de lidstaten een strikte begrotingsdiscipline op te leggen. Zonder begrotingstekorten is er immers geen reden tot speculatie. Men verwijst hierbij graag naar de Verenigde Staten en Duitsland, waar staten en deelstaten ook geen tekorten mogen hebben.

Het grote verschil is echter dat zowel de Verenigde Staten als Duitsland, in tegenstelling tot de eurozone, een intern budgettair herverdelingsmechanisme hebben.

Budgetdiscipline en herverdeling zijn twee zijden van dezelfde medaille. Het één kan niet zonder het ander in een muntunie. Als een lidstaat door een recessie getroffen wordt en tegelijkertijd de begroting onder controle moet houden, dan is dit enkel haalbaar indien er tijdelijke transferts op gang komen vanuit de rest van de unie. Bij gebrek aan de mogelijkheid om te devalueren of een eigen monetair beleid te voeren is dit de enige manier om de getroffen economie nog te herlanceren. Wanneer de economische activiteit in een Amerikaanse staat met 1 procent daalt ten opzichte van de andere staten, dan komt er automatisch een transfert van 0,4 procent op gang om dit te compenseren. Zonder dergelijk mechanisme is een muntunie gedoemd om uiteen te vallen.

Asymmetrische schokken zijn eigen aan een muntunie en kunnen ieder land treffen.

Ook de oude muntunie België heeft dit ondervonden. Na het sluiten van de steenkoolmijnen einde jaren 80 is er ook een stroom van transferts uit de rest van België op gang gekomen die de streek nieuwe perspectieven moest geven. Indien bijvoorbeeld Limburg toen enkel een eigen budget had dat steeds in evenwicht moest zijn, zou de enige resterende optie het verlaten van muntunie België en een devaluatie van de Limburgse frank geweest zijn.

Het ligt voor de hand dat een begrotingsunie zoals die er hoort te zijn heel veel solidariteit vergt en duidelijke afspraken. Vraag is natuurlijk of dit realistisch is in het huidige Europa. Dit is echter een keuze die men impliciet maakt bij het invoeren van een gemeenschappelijke munt. De gevolgen hiervan moeten dan ook ingecalculeerd worden bij het nemen van deze beslissing.

De Persgroep Publishing. Alle rechten voorbehouden.